

4. Sociální úroveň dělnictva se musí zvýšiti.
5. Nutno pečovati o další odborně-technické vzdělání schopných hornických a hutnických dětí, a to na náklad závodů.
6. Zvláštní péče budiž věnována studiu a propagaci stachanovského hnutí.
7. Třeba navázati co nejdříve nejužší styky a spolupráci se sovětskými odbornými kruhy.
8. Podle získaných poznatků třeba zvýšiti úroveň místního hornického a hutnického školství. Žádáme nové, brzké a řádné vybudování vysoké školy báňské a všeho odborného školství.
9. Co největší péče budiž věnována výzkumnictví s cílem zvýšení bezpečnosti na závodech a využití všech přírodních zdrojů.

16 podpisů.

Československá demokracie, 12. 5. 1945, čís. 3. „Báňští a hutní inženýři vytyčují program“.

[266]

1945, 8. květen. Praha. — Provolání České národní rady k pražskému lidu, aby v posledních dnech revoluce ještě více vystupňoval svůj odpor proti zbytkům nacistických armád v boji za nastolení nové svobodné republiky pracujícího lidu.¹

Hrdinný pražský lide! Soudruzí, dělníci! Bratři a sestry!

Přes 6 let deptali nás a ponižovali hitlerovští bandité. Dnes prožíváme hodiny, kdy moc těchto katanů se končí. Právě dnes hitlerovské Německo kapitulovalo spojencům. Bylo určeno nám, Čechům, abychom byli prvním národem, který byl pokořen cizáckou botou německých imperialistů. Je určeno nám, Čechům, že jsme národem posledním, který toto jho rozbíjí. Jsou k nám, k Praze, upřeny zraky všeho českého a slovenského lidu, zraky celého světa. My, občané Prahy, města veliké a slavné historie, pozvedneme slávu českého národa k těm výšinám, kam v minulosti ji přivedl veliký Žižka a jeho Tábor. Jsme uprostřed bitvy, bitvy krvavé a nelitostné, bitvy, v níž nás vede jediná myšlenka. Neustoupit, bojovat, zvítězit! My zvítězíme! Krvavý katan Frank dal nám dnes návrh na vyjednávání, kde si klade podmínku: odstranit barikády z pražských ulic, aby byly umožněny pohyby německých vojsk. Za to nám nabízí, že se zřekne svého úřadu říšského ministra pro české země a dá zastavit palbu na Prahu.² Jak směšné, jak drzé! Za včerejší den dvakrát slíbil zastavení palby, když ji zastavíme i my. Dvakrát úmluvu nedodržel. Neztratíme již ani vteřinu času vyjednáváním s těmito ničemy. Naše podmínka je jediná: bezpodmínečná kapitulace zdecimovaných skupin německých vojsk k rukám České národní rady a českých ozbrojených jednotek.³ Nesloží-li zbraně dnes,

¹ 7. květen a noc ze 7. na 8. byly nejkritičtějšími údobími květnového povstání v Praze. Nacisté se vzpamatovali z prvního překvapení, zorganizovali obranu a přesunuli ku Praze silné vojenské útvary, které zaútočily na město. V těžkých bojích musily slabě vyzbrojené povstalecké skupiny postupně ustupovat.

V České národní radě vypukla krize. Kapitulantké živly, vystrašené silným náporom nacistů a tím, že spojenecké armády dosud neosvobodily Prahu, kolísaly. Pokrokoví členové ČNR naproti tomu zdůrazňovali, že je nutno vytrvat a snažili se naopak podepřít revoluční nadšení bojujícího lidu. Po dlouhých diskusích Česká národní rada pověřila zástupce KSČ, aby vypracoval provolání k pražskému lidu. Koncept provolání vypracoval J. Smrkovský, konečná formulace byla věcí všech komunistických a pokrokových představitelů ČNR. Provolání bylo telefonicky předáno do rozhlasu těsně před půlnocí dne 7. května a bylo vysíláno ještě v prvních nočních hodinách 8. května.

² Podle záznamu telefonické zprávy o jednáních, konaných 6. května předložili nacisté delegaci ČNR tyto otázky a požadavky:

- „1. jak zajistíme ochranu Němců, kteří zde zůstanou,
2. jak ČNR zajistí a umožní německým armádám boj proti Rudé armádě,
3. jak chce zajistit transportní prostředky německým armádám,
4. Frank by prohlásil Protektorát za zrušený a všechnu moc předají do rukou ČNR. ČNR musí zaručit klid a pořádek, majetkovou a osobní bezpečnost, jak dnes je. Praha bude prohlášena za otevřené město. Byl by

složí je zítra. Nesloží-li je zítra, pak je složí o den později. Po prohlášení německé kapitulace všem spojencům vzdávají se celé armádní jednotky spojeneckým vojskům. Tento fakt nezůstane bez vlivu na situaci Prahy.

Občané, soudruzi, dělníci a dělnice! Udržte a ještě vystupňujte prudkost a pádnost svých úderů. Nechť každá vaše kule zasáhne cíl, nechť po každé vaší ráně je pomstěna smrt vašeho bratra, vaší sestry, vašeho otce či matky. Dnes v noci nechť všichni muži, nechť všechny ženy, chlapani i děvčata postaví ještě více a ještě větší barikády, kterými nepronikne žádný tank, které neprobije žádný granát, přes které se nedostane žádný německý fašistický bandita. Soudruzi, dělníci, pracující lidé! Vy, dělnické ženy z barikád! Naše povstání, naše revoluce je především věcí nás, dělníků. Víme, za co bojujeme, víme, za co umíráme. Nejen za svobodu svého národa, nýbrž i za naše osvobození sociální. Nová, svobodná republika, která se rodí a je křtěna naší prolitou krví, bude republikou nás, republikou pracujících lidí. My v ní budeme vládnout. My v ní budeme hospodařit. Nebude už kapitalistických pijavic. Nebude už bídy a vykořisťování. Lid bude kráčet k blahobytu, lid bude kráčet ke štěstí. Příští pokolení českého národa budou se v úctě sklánět před těmi, kdož v májových dnech roku čtyřicátého pátého takřka svými těly odráželi a zadržovali zuřivé nápor y ozbrojených německých band.

Bratři z okolí Prahy, partyzáni z brdských lesů, vy kteří máte zbraně, vyrazte okamžitě ku Praze, jak nejrychleji můžete a napadněte nacistické hordy. Neváhejte ani vteřinu. Bratři rudarmějci, američtí a angličtí kamarádi! Věříme, že zítra ochráníte svými bojovými stroji pražské nebe. Tankisté, vyražte ku Praze. Dodejte nám pušky, kulomety, náboje. Využijeme jich dokonale.

Vzhůru do boje, vzhůru na stavbu barikád, vzhůru na barikády! Ať žije boj! Ať žije revoluce! Sláva pražským revolucionářům! Sláva spojeneckým armádám! Sláva Rudé armádě! Sláva prezidentu Benešovi! Sláva velikému Stalinovi! Smrt německým okupantům!

Česká národní rada.

SÚA Praha, „Pražské povstání, inv. j. 10. Koncept.

[267]

1945, 9. květen. Brno. — Článek komunistické „Rovnosti“ o úkolech Národní stráže bezpečnosti v prvních dnech po osvobození.

Národní stráž bezpečnosti.

Národní stráž bezpečnosti, dříve Národní stráž, byla založena hned po osvobození Brna od hrůzovlády německých vojsk, aby byly zvládnuty všechny důležité úkoly, které spadají do oboru policie. Revoluční doba, ve které žijeme, vyžaduje zvýšené pohotovosti policejních orgánů, aby byla před příchodem vládních činitelů a před ustanovením správních orgánů zajištěna osobní a majetková bezpečnost občanů Československé republiky a aby bylo učiněno zadost všem požadavkům velitelů spojenecké Rudé armády.

Hlavní úkoly Národní stráže bezpečnosti jsou tudíž:

1. Zajistiti osobní a majetkovou bezpečnost občanů.

vyhlášen klid zbraní a přesuny vojenských sil našich i jejich až do příchodu spojeneckých armád.“ (SÚA Praha. Pražské povstání, inv. j. 4).

³ Tento kategorický požadavek revolučních představitelů nebyl však dodržen. Ještě téhož dne, kdy bylo vydáno svolání České národní rady — tj. 8. května 1945 před polednem — dostavil se do sídla ČNR velitel generál nacistických vojsk v Praze Toussaint s dvěma pobočníky a zahájil s představiteli povstavšího lidu jednání o kapitulaci. Výsledkem těchto jednání byl „Protokol o provedení formy kapitulace německých braných sil“ v Praze a okolí. Text „Protokolu“, jeho hodnocení i jednání kolem něho viz K. Bartošek, Pražské povstání 1945, str. 217—225; též V. Král, Pravda o okupaci, str. 353—357.